

Indledning

Middelalderens verdensbillede

Hvor mennesket i den hedenske oldtid opfattede historiens forløb som et kredsløb uden egentlig begyndelse og afslutning, opfatter det kristne menneske historien som et lineært forløb, der begynder med skabelsen og afsluttes med dommedag.

Før skabelsen var der ingenting. I løbet af 6 dage skabte Gud himmel og jord, dyrene og menneskene.

Men Adam og Eva trodsede Gud ved at spise af Kundskabens Træ. Til straf blev Adam og Eva jaget ud af Paradis, og alle deres efterkommere har arvet deres syndige natur, man taler om arvesynden.

Til sidst fik Gud medlidenhed med menneskene og sendte dem sin søn Jesus. Ved sin lydighed og korsdød forsonede Jesus som et offerlam menneskene med Gud Fader. Efter døden på korset genopstod Jesus af graven, og han fór til Himmels 40 dage efter opstandelsen. Men inden da havde han lovet sine disciple at

komme igen for at dømme levende og døde.

Den dag, Jesus kommer igen, kaldes dommedag. Da skal de frelste vandre ind til det evige liv i det himmelske Jerusalem, medens de dømte forvises til flammerne i Helvede.

Dies irae

Dette verdensbillede kommer til udtryk i digtet *Dies irae*, der tilskrives franciskaneren Thomas de Celano, der levede omkring midten af det 13. århundrede.

Dies irae blev optaget i den katolske messe (gudstjeneste) som en *sequentia*, en tekst, der synges umiddelbart inden oplæsning af evangeliet før prædiken. *Dies irae* blev en fast bestanddel af *requiem-messer*, messer for de afdøde, i den katolske kirke.

Dies irae

1	Dies irae, dies illa, solvet saeculum in favilla teste David cum Sibylla.	Vredens dag, hin dag, skal opløse verden i gloende aske medens David og Sibyllen er vidner.
2	Quantus tremor est futurus, quando iudex est venturus cuncta stricte discussurus!	Hvilken skælven vil der blive, når dommeren skal komme alt at dømme nøje!
3	Tuba mirum spargens sonum per sepulcra regionum coet omnes ante thronum.	Tubaen spreder sælsom lyd gennem landenes grave for at samle alle foran tronen.
4	Mors stupebit et natura, cum resurget creatura iudicanti responsura.	Døden og naturen vil stivne, når skabningen skal genopstå for at svare dommeren.
5	Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, unde mundus iudicetur.	Den skrevne bog skal føres frem i hvilken alt er indeholdt; ud fra den skal verden dømmes.
6	Iudex ergo cum sedebit, quidquid latet, apparebit; nil inultum remanebit.	Når dommeren derpå tager plads, vil alt det skjulte afsløres, intet vil forblive ustraffet.
7	Quid sum miser tunc dicturus? quem patronum rogaturus? Cum vix iustus sit securus.	Hvad skal så jeg stakkel sige? Hvilken patron påkalde, når næppe den retfærdige er sikker?

8	Rex tremendae maiestatis,
qui salvandos salvas gratis,
salva me, fons pietatis!	Frygteligt høje konge og majestæt,
som frelser synderen ved din nåde,
frels mig, du godheds kilde!
9	Recordare, Jesu pie,
quod sum causa tuae viae,
ne me perdas illa die.	Husk, gode Jesus,
at jeg er årsag til din vej,
fortab mig ikke hin dag!
10	Quaerens me sedisti lassus;
redemisti crucem passus;
tantus labor non sit cassus!	Træt sad du, medens du søgte mig,
du frelste mig ved at tåle korset;
må så stor indsats ikke være forgæves!
11	Iuste iudex ultionis,
donum fac remissionis
ante diem rationis!	Hævnens retfærdige dommer,
giv tilgivelsens gave
førend regnskabet's dag!
12	Ingemisco, tamquam reus;
culpa rubet vultus meus;
supplicanti parce, Deus!	Jeg sukker som en forbryder,
mit ansigt rødmer af skyld;
skån, Gud, den bønfaldende!
13	Qui Mariam absolvisti,
et latronem exaudisti,
mihi quoque spem dedisti.	Du, som tilgav Maria,
og bønhørte røveren,
har også givet mig håb.
14	Preces meae non sunt dignae,
sed tu bonus, fac benigne,
ne perenni cremer igne!	Mine bønner er ikke værdige,
men du gode, gør velvilligt
at jeg ikke brændes i evig ild!
15	Inter oves locum praesta,
et ab haedis me sequestra
statuens in parte dextra.	Giv en plads blandt fårene,
og adskil mig fra bukkene,
mens du stiller mig på højre side.
16	Confutatis maledictis,
flammis acribus addictis,
voca me cum benedictis.	Når de forbandede er afvist og
overgivet til heftige flammer,
hidkald mig med de velsignede.
17	Oro supplex et acclinis,
cor contritum quasi cinis,
gere curam mei finis.	Jeg beder bønfaldende og nedbøjet,
mit hjerte er knust som aske,
drag omsorg for min afslutning!
18	Lacrimosa dies illa,
qua resurget ex favilla,
iudicandus homo reus.	Hin dag bliver tårefuld, hvor
det skyldige menneske skal genopstå
fra gloende aske for at dømmes.
19	Huic ergo parce, Deus,
Pie Iesu Domine,
dona eis requiem.	Gud, skån altså dette menneske,
gode Herre Jesus,
giv dem hvile.

Amen

Amen

BJ / 3. marts 2000